

Det behövs mer trovärdiga politiska åtaganden om försvaret

Dagens Nyheter den 24 juli 2019

Försvaret behöver mer pengar än de summor som Försvarsberedningen vill skjuta till – och som Socialdemokraterna inte vill binda sig till. Det kan kräva skattehöjningar.

Det är en underdrift att säga att svensk försvarspolitik under de senaste decennierna präglats av stor naivitet. Att kunna möta ett väpnat angrepp upphörde i början av 2000-talet att vara en uppgift för försvaret. I stället dimensionerades det främst för internationella insatser.

Detta skedde samtidigt som Ryssland påbörjade en kraftig upprustning. Från 2015 har emellertid en långsam återuppbyggnad av den svenska försvarsförmågan inletts.

Den svenska nedrustningen efter millennieskiftet följde en allmän trend i Västeuropa men gick mycket längre. Sverige spenderar fortfarande en mindre andel av bnp på försvaret än till exempel de nordiska grannländerna. Andelen är 1 procent i Sverige mot 1,2 i Danmark, 1,4 i Finland och 1,6 i Norge.

Natos östutvidgning har inte ökat säkerheten för Sverige utan tvärtom. Den största risken avser en rysk aggression mot de baltiska staterna. Vid en sådan eventualitet kan det vara ett starkt intresse från Ryssland att bemäktiga sig svenskt territorium för att basera luft- och sjöstridskrafter i syfte att hindra Nato från att föra fram förstärkningar.

Försvarsberedningens slutrapport från i maj analyserar hotbilden för Sverige. Man pekar på den ryska ledningens ”delvis konspiratoriskt färgade syn på världen”, ambitionen att återupprätta Rysslands stormaktsstatus och strävan att omge sig med en intressesfär som man kontrollerar. Beredningen framhåller också hur Kinas växande maktanspråk tenderar att förskjuta USA:s säkerhetspolitiska fokus från Europa till Asien, samtidigt som den amerikanska utrikespolitiken under Donald Trump blivit allt mer oförutsägbar.

Vad gäller Sveriges möjligheter att möta ett väpnat angrepp konstaterar Försvarsberedningen att Försvarsmaktens operativa förmåga har ”väsentliga begränsningar”. Det betyder på vanlig svenska att sådan förmåga i stort sett saknas.

Huvuddelen av de rörliga arméstridskrafterna i en krigssituation skulle i dag bestå av en krigsduglig brigad (cirka 4 500 soldater) och en oduglig sådan. Det är förstås helt otillräckligt. Ett annat exempel gäller flygvapnet. Det disponerar visserligen ett 100-tal stridsflygplan. Men enligt Försvarsberedningen innebär ”den begränsade tillgången till logistik- och basförband” att ”möjligheterna att sprida stridsflygdivisionerna i händelse av väpnat angrepp” är ”begränsade”. I klartext: flygplanen skulle slås ut på marken innan de hinner lyfta.

Försvarsberedningen föreslår en rad förstärkningar. Antalet brigader i krigsorganisationen ska öka till fyra. De ska dessutom kunna samverka under en gemensam divisionsledning, vilken inte finns i dag.

Flygvapnets basorganisation ska utökas. Luftvärn, artilleri och marin ska förstärkas och diverse materialanskaffningar ske. Högre löner för försvarsanställda bör övervägas för att trygga personalförsörjningen. Det behövs enligt rapporten resurstillskott på ytterligare 5 miljarder kronor per år under perioden 2022–25. Försvarsutgifterna beräknas då stiga till 1,5 procent av bnp 2025.

Den angivna siffran ligger betydligt under det mål för 2024 på 2 procent av bnp som Natoländerna kommit överens om (och som åtta länder redan uppnår). Försvarsberedningen gör också klart att förslagen innebär att de mål som ställs upp – att Sverige på egen hand ska kunna försvara sig i upp till tre månader tills mer omfattande hjälp kan fås utifrån – inte uppnås förrän framåt 2030. Det talar för att rapportens ambitioner är alldeles för modesta: det är en uppenbar diskrepans mellan analysen av allvarliga säkerhetshot redan i dag och en politik som inte ska bemöta dem fullt ut förrän om tio år.

Trots Försvarsberedningens begränsade ambitioner valde Socialdemokraterna att inte binda sig för den angivna kostnadsramen. Försvarsmakten har just fått ett nytt regeringsuppdrag att analysera olika prioriteringar. Det är troligt att det grundas på motstånd från Finansdepartementet och andra som oroar sig för att försvarssatsningarna ska konkurrera med andra utgiftsbehov, inte minst för vård och äldreomsorg.

Tyvärr har alla finansministrar sedan 1990-talets början, inklusive Göran Persson, Anders Borg och Magdalena Andersson, varit usla försvarspolitikere.

Det finns en uppenbar motsättning mellan en gemensam syn i stora delar av samhället på behovet av ett starkare försvar och en bristande insikt om att det kräver mycket stora resurstillskott. Ett exempel är de hållbarhetskalkyler för de framtida offentliga finanserna som både Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet gör: ingen av dessa kalkyler räknar med att försvarsutgifternas andel av bnp ska öka från dagens låga nivå. Man kan också förvåna sig över att inte mer tyngd lades vid försvaret i januariavtalet.

Det behövs ett tydligt och trovärdigt åtagande från både regeringspartier och borgerliga partier om att försvaret ska tillföras mer resurser. Ambitionerna bör vara högre, inte lägre, än i Försvarsberedningens rapport. Det krävs också klargöranden – även från de borgerliga partierna – att detta kan behöva finansieras genom skattehöjningar.

Lars Calmfors